COSINZEANA

REVISTĂ · ILVSTRATĂ · BILVNARĂ

ABONAMENTUL:
PE UN PĂTRAR DE AN Lei 25·—
PE JUMĂTATE DE AN Lei 50·—
ÎN STREINĂTATE 1 AN Lei 160—
PREȚUL UNUI EXEMPLAR Lei 4.

DIRECTOR:
Dr SEBASTIAN BORNEMISA
REDACȚIA, ADMINISTRAȚIA ȘI TIPOGRAFIA
CLUJ, PIAȚA CUZA VODĂ Nr. 16.
ANUL VI. Nr. 19 — 15 Oct. 1922.

SFINȚIREA CATEDRALEI
DELA ALBA-IULIA.

SERBAN

In prajma încoronării

— Aspectul Alba-Iuliei. — Catedrala. — Sfinţirea ei. — Ultimele pregătiri. —

Ca orice eveniment mare şi culminant, Incoronarea dela Alba-Iulia îşi are accentele sale precursorii, a căror vibrare devine zi cu zi tot mai impetuoasă şi înfrigurată în drumul spre apogeu, până ce, Duminecа viitoare, toate freamătele acestea se vor încrucişà în centrul comun, dând naştere celei mai grandioase armonii, aceea a extazului împlinirii scopului. Iar extazul e o stare când nu mai doreşti nimic, ci numai savurezi şi deschizi porţile simţurilor înaintea năvalei de mai 'nainte pregătite, a plăcerii absolute.

In această stare de extaz va ajunge Alba-Iulia Dumineca ce vine, în 15 Octomvrie. Iar până atunci, oraşul Incoronării fierbe şi se sbuciumă, şi aşà l-am şi găsit Duminecă în 8 Octomvrie, în ziua sfinţirii catedralei:

Cum soseşti în gara Alba-Iulia, curată ca paharul, te întâmpină un comisar de poliţie care-ţi cere şi-ţi citeşte cu atenţie legitimaţiile, apoi iţi dă învoirea de a te duce în oraş, unde la tot pasul întâlneşti poliţişti şi soldaţi cu baionetele lor lungi şi subţiri în vârful armei. Imediat trebue să te prezinţi la unul din foarte numeroasele servicii speciale de siguranţă „ad-hoc“, de unde ţi-se va elibera un permis de liberă circulaţie în oraş, până la porţile cetăţii. Pentru a întra în cetate trebue un permis special, iar pentru a luà parte la serbările sfinţirii catedralei, unul şi mai special, cu prevederea anume scrisă că ai voe să întri în biserică, din învoirea, dificilă de obţinut, a prefectului poliţiei.

In sfârşit, odată pătruns în cetate (o adevărată cetate a liniştei, unde tăcerea nu e întreruptă decât de vuietul vre-unui automobil oficial care aleargă nebun de grăbit), — odată dar' trecut pe sub celula închisorii lui Horia şi pe sub statuia de piatră găurită de vreme, a lui Carol VI (care ambele se găsesc în corpul porţii de întrare), te simţi sigur şi uiţi formalismele administrative, căci peste crestele caselor îţi apare vârful turlei clopotniţei, pe care fâl-

Aceea, care a simţit mai adânc decât oricine durerile soldatului şi a căutat să-i aline suferinţa.

fâe un steag regal tot atât de nou ca şi ţiglele, în formă de solzi roşii, ale acoperişului care-ţi surâde proaspăt şi curat printre celelalte case vechi şi plumburii. După o cotitură îţi apare priveliştea întreagă a Mănăstirii Incoronării. Impresia? E ceva mai puternică şi mai vie decât aceea pe care o pot

Acela, care a mântuit neamul românesc prin credinţa sa mare şi nestrămutată.

aveà cititorii din fotografiile alăturate. Sufletul ţi-se luminează, ochii nu pot mistui toată frumuseţea decorurilor şi a liniilor, şi . . . totul e românesc, în stil dulce şi caracteristic de-al nostru strămoşesc, practicat mai ales în vechiul regat până acum. Biserica e încunjurată şi închisă din toate părţile, de clopotniţă, galeriile şi clădirile din fund, care cuprind o reşedinţă regală, un local de muzeu şi chilii pentru viitorii călugări ai Mănăstirii. Lucrările nu sunt în întregime terminate, afară de biserică. Tot ce e necesar se va isprăvì însă până Duminecă în 15 c., iar unele lucrări vor continuà şi mai târziu. Interiorul bisericii, deşi mic, îţi inspiră la cea dintâi vedere distincţie şi grandiositate, (efect produs mai ales de cei patru stâlpi groşi, octogonali, de marmoră roşie, cari sprijinesc bolta cu un minunat gest de gravitate şi solemnitate), toate împreunate cu atmosfera tradiţională a artei decorative vechi româneşti. Catapeteasma, jilţurile ca şi cele două tronuri regale sunt numai din lemn sculptat, în stil vechiu. Picturile sunt de-asemenea de gen bisericesc vechiu, admirabil executate de pictorul Costin şi Petrescu. In genere toate lucrările s'au făcut de Români (antrepriza casei Tib. Eremie şi Co., planul arhitectului Ştefănescu), afară de decorurile plastice în ipsos, care, executate toate cu mâna, au fost făcute de nişte Italieni, ce lucrau foarte isteţ cu nişte beţigaşe subţiri. Clopotniţa, separată de biserică, are două aquile cu pajura română la întrarea şi eşirea bolţii de trecere, iar pe clopotul cel mare, turnat la fabrica românească „Schieb“ din Sibiu, e sculptată următoarea inscripţie: *„Făcutu-s'a acest clopot pentru biserica românească din nou ridicată pe locul clădirei lui Mihai Viteazul, în zilele Regelui Ferdinand I-iul, întregitor de ţară şi domn al tuturor Românilor, — 1922, anul Incoronării sale la Alba-Iulia“*.

O lămurire: biserica e *anume* făcută aşà de mică (doar pentru 300 persoane), pentrucă s'a imitat biserica domnească din Târgovişte, în care s'a închinat şi s'a sfinţit Mihai Viteazul şi alţi domni români. Idealul ar fi fost să se zidească biserica după modelul celei ri-

Dr. Miron E. Cristea

Metropolitul Primat al României care a sfinţit catedrala din Alba-Iulia, în 8 Octomvrie dimineaţa la orele 9. I. P. S. Sa Metropolitul Primat a fost asistat la actul sfinţirii de către I. P. S. Sa *Metropolitul Ardealului, Metropolitul Gurie Grosul al Basarabiei, Nicolae Ivan al Clujului, Vartolomeiu al Râmnicului* şi numeroşi preoţi.

dicate tot pe acest loc de Mihai Viteazul dar distrusă de Unguri ulterior, fără a-i lăsà în urmă nici o schiţă, nici un desemn, lucru prin care s'a făcut imposibilă realizarea acestei pioase dorinţe a noastre. S'a luat atunci ca model cealaltă biserică scumpă lui Mihai Viteazul, cea din Târgovişte şi i-s'a dat hramul Sfinţilor Mihail şi Gavril (cari sunt reprezentaţi deasupra intrării catedralei într'un splendid mozaic), — deoarece toată manifestarea acestei Incoronări la Alba-Iulia e menită să renască şi trecutul pe care să se clădească mai departe, continuativ, casa neamului nostru. Pe cei dornici după volum şi dimensiuni să nu-i amărască deci modestia (în dimensiuni, nu şi în decor şi frumseţea) bisericii româneşti din cetatea Bălgradului! Fiecare lucru e cu tâlcul său!

Pe imensul teren viran dinaintea clopotniţei, în afară de zidurile mănăstirei, se ridică acum un măreţ arc de triumf la sfârşitul noului bulevard tăiat cu multă ingeniozitate dela gară până la biserică, şi plantat cu arbori. Pe acest Bulevard nou va trece convoiul regal, deci nu prin oraş, şi tot el va fi scheletul viitorului cartier nou românesc care se va zidì în lungul lui, cu vremea. In dreapta şi stânga arcului se schiţau viitoarele tribune pentru primirea defilării, toate încă numai începute pe atunci, şi năpădite de muncitori.

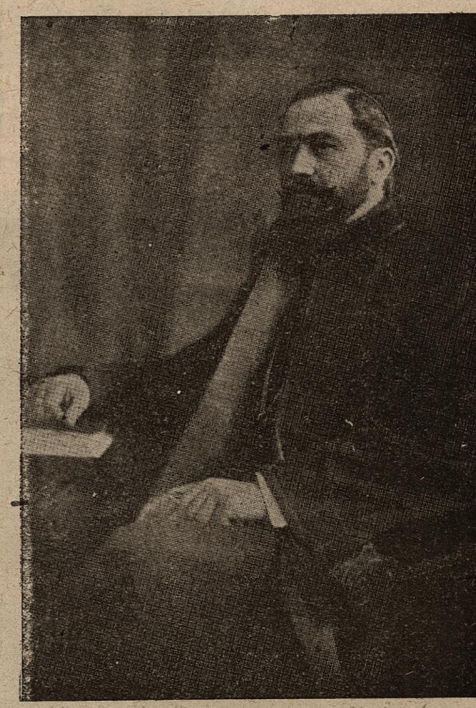
In parcul oraşului s'a ridicat un teatru nou „Teatrul Caragiale“ cu deviza scrisă în frunte: „Un popor fără cultură e o gloată, nu o oaste“ (N. Iorga). Apoi toate străzile vor fi decorate şi luminate anume.

Oră cu oră sosesc în gară regimente din toate colţurile ţării (în total 3 divizii complecte) pentru defilarea şi manevrele ce vor aveà loc. Sunt

Biserica încoronării

din Alba-Iulia, sfinţită în 8 Octomvrie. Inainte de a intra în biserică, s'a făcut serviciul afară înaintea treptelor, pe urmă s'a încunjurat de 3 ori biserica şi apoi s'a făcut întrarea când porţile au sărit în laturi la atingerea crucii. La actul sfinţirii au luat parte şcoli, armată şi numeros public.

Dr. Nicolae Bălan

Metropolitul Ardealului, care a asistat pe I. P. S. Metropolit-Primat la actul sfinţirii bisericei catedrale din Alba-Iulia, în ziua de 8 Octomvrie 1922. Cu acest prilej s'a sfinţit şi un preot şi un diacon pentru biserică. Liturghia a fost cântată de corul admirabil al şcoalei normale din Sibiu cu concursul puternicului bariton *Ursache* dela Chişinău.

cartiruite în satele vecine.

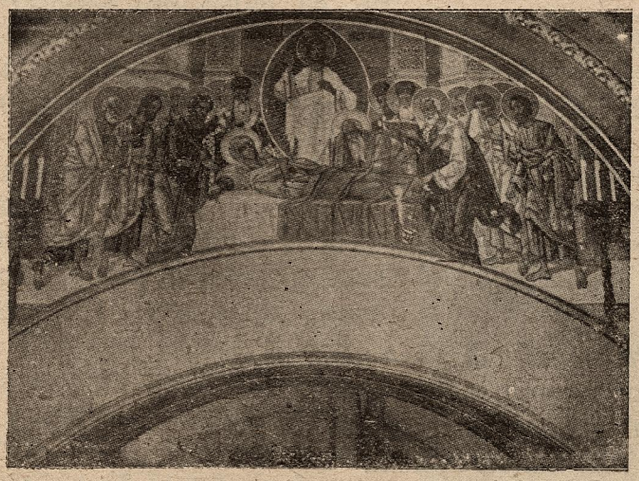
Pe platoul cetăţii se pregătesc uriaşele mese populare, care vor puteà servì, cu 4 feluri de bucate, mai multe zeci de mii de persoane, gratuit.

. . . Toată Alba-Iulia nu-ţi vorbeşte decât despre Incoronare, şi de aceea ori-ce bun Român rămâne cu adevărat emoţionat plimbându-se, în aceste zile de pregătire febrilă, pe străzile ei, care azi nu mai duc decât la un singur loc, sus în cetate, la Mănăstire, — Roma noastră românească, a zilelor noui în care am întrat!

I. I. M.

Cetiţi şi răspândiţi Revista „Cosinzeana“.

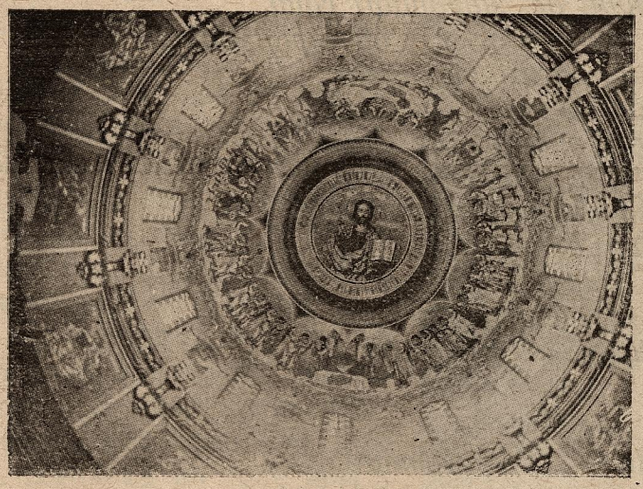
Părți din pictura catedralei din Alba-Iulia

Adormirea Maicii Domnului.

Parte dintr'un brâu de pe cupolă.

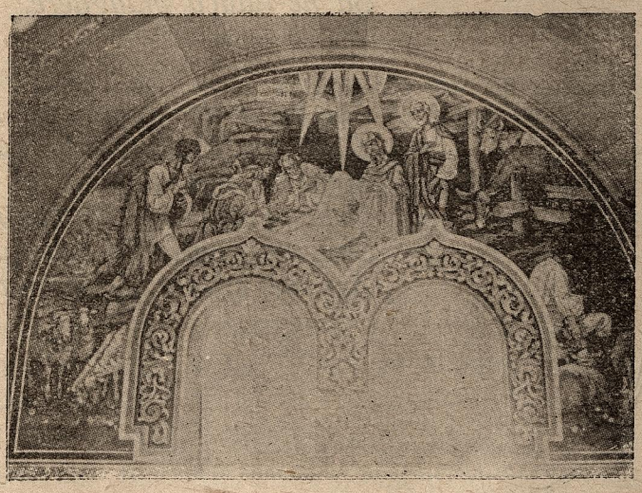
Fundul cupolei: Isus Stăpânitorul.

Maica Domnului cu Isus în braţe.

Parte dintr'un brâu de pe cupolă.

Naşterea lui Isus.

Închinarea Ardealului

— Regelui Ferdinand I. —

Și goniți de vântul vremii viața noastră-a fost umilă,
Sub a lanțului povară nu 'ndrăzneam a cere milă;
Eram viermele ce moare lângă umbra unei glii,
Eram șoapta ce se stinge pe mormintele pustii.

Ferecați în lanțuri grele și înfrânți de suferință
Ne-au murit pe rând strămoșii cei puternici la credință,
Ne-au murit pe rând bunicii sugrumați de oameni răi,
Trași pe roate, 'nchiși în temniți de stăpânitori călăi.
Unde-i Horea? Unde-i Cloșca? — Cei ce s'au luptat odată
Să ne smulgă din cătușe viața noastră subjugată,
Au căzut și ei urgiei hoardelor de neam dușman
Și cu fruntea 'nsângerată dorm aproape de Crișan.
Unde-i Iancu cu voinicii, ce prin codri era rege,
Ce-a luptat și zi și noapte să ne facă singur lege,
Ce-a căzut ca o furtună într'un amurgit de vară,
Și-a zdrobit cu-atâta ură pe asupritori în țară.
Doarme și el, dorm cu toții în pământu 'nrourat
Peste care multe lacrimi de durere-am presărat.

*

A trecut un secol negru de dureri și zbuciumare
Până când sosise vremea, vremea grea de răzbunare.
Frații ni-s'au prins în luptă și-au pornit peste Carpați
De un dor adânc și mare, de un strigăt îndrumați,
Și-au venit voinici ca leii în măreața lor pornire
Să ne-aducă mângâere, libertate și unire.

*

Azi în zi de sărbătoare Ai venit pe-al nostru plai
Să-ți arăți iubirea 'ntreagă pentru noi, mărite Crai,
Saltă inima română de atâta bucurie:
Dela Tisa pân' la Nistru — o frumoasă Românie.
Sire, noi cari Te-așteptarăm cu un dor nemărginit,
Azi în sfânta sărbătoare Iți urăm: Bine-Ai venit!

I. ILIEȘIU.

Infrângerea grecilor în Anatolia

Conflictul turco-grec îşi are începutul îndată după terminarea celei din urmă etape a marelui răsboi. In resumat principalele fase diplomatice şi militare ale acestui conflict sunt următoarele :

După ocuparea oraşului Smyrna din partea trupelor greceşti în Mai 1919, campania impotriva Turcilor atacaţi atunci şi de armatele Ententei, devine tot mai energică. La finea lui Septembrie 1920 Turcii sunt siliţi să părăsiască în mânile duşmanului oraşele Brussa şi Uşak. Şase luni mai târziu, la 23 Mart 1921 generalul grec Papulas a încercat o dublă ofensivă : la nord în direcţia oraşului Eski-Şeir (cca 300 km S. E. Constantinopol şi la sud în direcţia Afiun-Kara-Hissar cca 300 km. E. Smyrna.) Ofensiva dela nord a eşuat, cea dela sud însă a reuşit, Turcii fiind siliţi să se rctragă spre est, cu toate contra atacurile lor, lasând oraşul, care este un important nod de căi ferate spre Smyrna şi Constantinopol, — în mânile duşmanului. In luna August un nou atac grec, pornit cu un mare aparat răsboinic, părea că se va sfârşi, dacă nu cu o înfrângere totală a Turcilor, cel puţin cu o paralizare generală a forţelor lor, care va necesita o imediată intervenţie diplomatică cu rezultate desigur favorabile învingătorului. Generalul Papulas încurajat de succesele de până atunci trece răul Sakaria şi forţează pe Turci să se retragă spre Angora. Norocul însă începe a părăsi pe Greci, căci în prima jumătate a lunei Septembrie acelaş an, reacţiunea turcească începe a se simţi tot mai puternic.

După lupte îndârjite, într'un teren cu desăvârşire impropriu

Eroul Turcilor: Mustafa Kemal Paşa şi generalul **Ismet Paşa,** comandantul şef al armatelor kemaliste, care izgoniră din Asia mică pe Greci. Mustafa Kemal este îmbrăcat în haine civile şi are mai degrabă aerul unui om politic, decât al unui general viteaz.

Grecii se retrag spre Eski-Şeir şi Afiun-Kara-Hissar, fixându-şi frontul imediat la estul acestor oraşe.

O stagnare urmează apoi pe toată linia. Diplomaţia europeană, pentru a profita de aceasta linişte intervine în credinţa, de a pune capăt unui conflict, care dura de mai bine de doi ani.

Astfel Franţa la 20 Octombre 1921, închee cu guvernul lui Kemal Paşa acordul dela Angora, fără ştirea celorlalte puteri ale Ententei, în baza căruia ea (Franţa) se obligă a nu mai lupta împotriva forţelor kemaliste din Asia-Mică. Acest acord a încurajat pe Turci în acţiunea lor. Pe de altă parte Grecii, crezându-se susţinuţi de Englezi, o nouă fază de acţiune militară îşi ia începutul.

Turcii încep ofensiva la 20 August prin atacuri locale la cele două extremităţi ale frontului

grec, în depărtare una de alta de cca 350 km. Grecii crezându-se amenințați din aceste părți, își concentrează spre aripile frontului toată atenția. Comandantul trupelor turcești însă, Generalul Ismet Pașa pornește împotriva centrului în direcția Afiun-Kara-Hissar cu 12 divizii, pe câtă vreme Grecii aveau contcentrate în această regiune abia 4 divizii. Lovitura a fost grozavă. La 28 August 1922 Turcii intră în Afiun. De aci înainte Turcii, stăpâni pe acest nod important de căi ferate, dau lovituri peste lovituri, la sud pe toată linia râului Menderes înspre Smyrna, la nord în direcția orașului Biledjik spre Brussa. Toate pozițiile Grecilor au fost în scurt timp ocupate, iar Grecii siliți, să se retragă în desordine, fără a opune nici o rezistență spre Brussa. Pentru a tăia legătura între armata de nord și cea de sud, Turcii au atacat viguros centrul, astfel că în comunicatul lor dela 31 August spun, că au ocupat orașul Kutaia, cea mai importantă răspântie a tuturor comunicațiilor de drumuri între sectorul de nord și cel de sud. In felul acesta Grecii au fost forțați să-și taie legătura și să se despartă în două: Armata de nord a fost silită să-și adune resturile spre Brussa, cea dela sud spre Smyrna.

Situația trupelor grecești a devenit deci în câteva zile de o extremă gravitate. Cu toatecă la Atena, au căutat să dea acestei retrageri în debandadă un caracter mai puțin tragic, totuși buletinele dela Angora, deși rare, înregistrează enorme pierderi în oameni și material, ale dușmanului. In scurt timp Turcii pun stăpânire pe Brussa și Smyrna, trecând prin foc și sabie pe creștinii în majoritate greci, cari le cădeauîn mâni și astfel visul Helenilor, de a-și câștiga supremație în Asia-Mică se spulberă, poate pentru totdeauna.

In schimb Turcii, a căror eliminare din Europa, părea în fața diplomației europene o chestiune naturală pe vremea triumfului grecesc, și-au mărit ambiția și pretind astăzi compensații în Tracia. Intervenția energică a Englezilor în favoru! Greciei a mai slăbit și ea și astăzi tot conflictul greco-turc, care a ținut Europa întro continuă fierbere dela războiul european încoace, se rezumă în marea chestiune a *libertății Stâmtorilor,* asupra căreia se îndreptează astăzi toată atenția diplomației mondiale. Căci nu înzadar atenția tuturor marilor puteri a fost îndreptată secoli de arândul asupra Constantinopolului și Dardanelelor.

Câteva însemnări geografice asupra terenului Anatoliei, care a format câmpul de luptă al războiului greco-turc, credem, că interesează pe cetitorii revistei noastre.

Anatolia sau Asia-Mică este o regiune muntoasă, în partea ei anterioară până la Angora și sămănată pe ici, pe colo cu lacuri sărate. Cea mai mare înălțime este Ak-Dagh-ul cu 2700 m. apoi Turkmen cu 2000 m. Râurile curg în toate direcțiile spre cele patru mări, cari îi udă țărmurii: marea Neagră, Marmara, Egee și Mediterana. Vegetația este abundentă acolo unde nu este lipsă de apă. Sunt însă multe platouri uscate, unde nouri de praf umplu văzduhul.

Civilizația abia își are câteva urme pe ici pe colo. Orașele și satele sunt rari, iar mijloacele de comunicație foarte reduse. Din cauza aceasta războiul a fost foarte anevoios, purtat pe care antice, cu două roate trase de boi sau bivoli, având aspectul unor bătălii de acum douăzeci de veacuri și mai bine.

Corespondentul de război al unei mari reviste franceze descrie astfel câmpul de război între Greci și Turci în Anatolia. „Este o țară de șesuri împrejmuite de coline sau de munți în dosul cărora se întind alte șesuri întinse ca mările. In lungul și latul lor se întind poteci aproape neumblate, ca niște panglici de o lungime neobicinuită. Pe ici, pe colo se ridică nori de praf în vârtejuri, sămănând în jurul lor o tristeță pustie. Nopțile sunt reci în adăposturile primitive. Iar când soarele încălzește vegetația, dacă ai fericirea să scapi de deșerturile pustii și goale, inima tuturor renaște într'o nespusă bucurie".

Gh. St.

Războiul greco-turc: Aprovizionarea Grecilor se făcea cu ajutorul caravanelor de cămile și mergea foarte încet, fapt care încă a contribuit la dezastrul grecesc.